

چه موانعی باید از سر راه کسب و کارها برداشته شود؟

۸ سال ۱۳۹۹ با همه فراز و نشیب‌های خود به پایان رسید و آغاز سال ۱۴۰۰ به مانند هر سال با صحبت‌ها و توصیه‌های رهبر انقلاب بود. ایشان به رسم هر ساله، سال جاری را نامگذاری کردند تا این نامگذاری نقشه راهی برای مسئولین کشور باشد.

سال ۱۳۹۹ با همه فراز و نشیب‌های خود به پایان رسید و آغاز سال ۱۴۰۰ به مانند هر سال با صحبت‌ها و توصیه‌های رهبر انقلاب بود. ایشان به رسم هر ساله، سال جاری را نامگذاری کردند تا این نامگذاری نقشه راهی برای مسئولین کشور باشد. به گزارش «تابناک اقتصادی»؛ رهبر انقلاب در بخشی از سخنان نوروزی خود با مردم به ارزیابی میزان تحقق شعار سال ۹۹ یعنی جهش تولید پرداختند و گفتند: بر اساس گزارش‌های متعدد مردمی و دولتی، جهش تولید تا حد قابل قبولی در بخش‌هایی از کشور تحقق یافت.

رهبر انقلاب افزودند: البته این میزان جهش در حد انتظار نیست، چون با وجود تحقق در کارهای زیربنایی و سازندگی، نتیجه آن در اقتصاد عمومی و معیشت مردم مشهود و محسوس نشد، در حالی که انتظار بود جهش تولید گشایشی در زندگی مردم به وجود آورد.

ایشان شعار جهش تولید را یک شعار کاملاً انقلابی خواندند و خاطرنشان کردند: تحقق جهش تولید هم تأثیرات عمیق اقتصادی در کشور از جمله در مساله ارزش پول ملی دارد و هم موجب اعتماد به نفس ملی، رضایتمندی عمومی و تضمین کننده امنیت ملی است.

حضرت آیت الله خامنه‌ای علت تحقق نیافتن کامل جهش تولید در سال ۹۹ را وجود موانع و همچنین حمایت نشدن تولید در همه بخش‌ها دانستند و با اشاره به معضل واردات و قاچاق، گفتند: ضعف‌های قانونی و واردات رقیب خارجی محصولی که در داخل با همت جوانان در حال تولید است و یا قاچاق آن از طریق دست‌های خیانتکار، مانع تولید است و موجب شکست خوردن آن می‌شود.

رهبر انقلاب اسلامی، ایجاد مشوق‌هایی از جمله مشوق‌های سرمایه‌گذاری را لازمه جهش تولید خواندند و افزودند: اوضاع کسب و کار در کشور باید به گونه‌ای باشد که افراد به سرمایه‌گذاری در تولید تشویق شوند و از افزایش هزینه‌های تولید جلوگیری شود.

ایشان مشوق‌های اندک در بخش تولید و همچنین بالاتر بودن شاخص هزینه تولید کننده از هزینه مصرف کننده در برخی سال‌ها را مانع پیشرفت تولید دانستند و گفتند: حرکت انقلابی جهش تولید در سال ۹۹ آغاز و با استقبال مردم مواجه شد و این حرکت باید در سال ۱۴۰۰ که در واقع آغاز یک قرن جدید است، ادامه پیدا کند.

ایشان افزودند: چه دولت کنونی و چه دولت آینده، باید با حمایت‌های همه‌جانبه‌ای قانونی، دولتی و حکومتی از تولید و رفع موانع آن، همت کنند که امسال جهش تولید به معنی واقعی تحقق یابد.

حضرت آیت الله خامنه‌ای خاطرنشان کردند: شعار سال ۱۴۰۰، «تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها» است که در خصوص آن و همچنین درباره انتخابات در سخنرانی روز اول سال مطالبی بیان خواهد شد.

با توجه به این صحبت‌های رهبری، حالا پرسش این است که چه موانع مهمی بر سر راه جهش تولید و کسب و کارها وجود دارد که باید این موانع برطرف شود؟

مهمترین موانع موجود بر سر راه کسب و کارها و تولید چیست؟

برای پاسخ به این پرسش که سال‌ها مطرح بوده، نیاز است به گزارش‌های پایش محیط کسب و کار که توسط اتاق بازرگانی ایران منتشر می‌شود، رجوع کنیم.

گزارش پایش محیط کسب و کار نوعی نظرسنجی از فعالان اقتصادی زیرمجموعه اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون ایران و اصناف ایران در سراسر کشور است و این فعالان اقتصادی پیرامون ۲۸ مولفه نظریات خود را به شکل عددی بین صفر (بهترین ارزیابی از مولفه) تا ده (بدترین ارزیابی از مولفه) ارائه می‌دهند و نتایج این نظرسنجی، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در هر فصل را نشان می‌دهد.

آخرین گزارش منتشره در این زمینه - که مربوط به پاییز ۱۳۹۸ است - نشان می‌دهد به ترتیب پنج مولفه "غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات"، "بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار" و "دشواری تأمین مالی از بانک‌ها"، "موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی" و "فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی" به عنوان نامناسب‌ترین مولفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مولفه‌ها مطرح بوده‌اند؛ پنج مولفه‌ای که در تابستان سال ۱۳۹۹ نیز عیناً تکرار شده‌اند.

بنابراین اگر قرار است شعار سال تحقق یابد و کسب و کارها رونق بگیرند و تولید جهش یابد، تنها کافی است مسئولین تمرکز خود را در سال جاری به برطرف کردن همین پنج مانع بگذارند؛ موانعی که رفع آن‌ها از عهده تولیدکنندگان و صاحبان کسب و کارها برنخواهد آمد و تنها این مسئولین هستند که می‌توانند برای رفع آن‌ها آستین بالا بزنند و اقدام کنند.

شاید برای رفع اولین مانع که غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات است، ثبات در بخش ارزی کشور به

خصوص قیمت دلار موثر واقع شود، چون بیشتر مواد اولیه وارداتی هستند و ثبات در بخش ارزی می تواند جلوی بی ثباتی در قیمت مواد اولیه و محصولات را بگیرد. همچنین کنترل تورم هم در رفع این مانع می تواند موثر باشد.

برای رفع بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کارها هم تنها کافی است مسئولین دست از تصمیم گیری های شبانه بردارند، چون بعضا مشاهده شده که شبانه تصمیماتی گرفته می شود که به شدت بر کسب و کارها تاثیرگذار است؛ برای نمونه، یکباره تصمیم به واردات یا ممنوعیت صادرات یک کالا جهت تنظیم بازار گرفته می شود که نمونه آن را به تازگی در موضوع مرغ و واردات ۵۰ هزار تن دیدیم.

دشواری تامین مالی از بانک ها هم که سال هاست مطرح است و عمدتاً دلایل مختلفی دارد. به هر صورت، برای رفع این مانع هم شاید افزایش نقش بازار سرمایه در تامین مالی می تواند راهکار مناسبی باشد. البته در سال گذشته تحرکاتی برای افزایش نقش تامین مالی از طریق بازار سرمایه مشاهده شد که متأسفانه به دلیل عملکرد بسیار بد دولت و دود شدن سرمایه های مردم در این بازار، این تحرکات بی نتیجه ماند و حالا بازگرداندن اعتماد به مردم جهت سرمایه گذاری در بورس کار دشواری است.

برای رفع موانع در فرآیند های اداری و اخذ مجوز های کسب و کار در دستگاه های اجرایی نیز باید یک تیم روی این موضوعات کار کند. البته هیات مقررات زدایی و تسهیل مجوز های کسب و کار سال هاست که راه اندازی شده است، اما بنا به دلایل مختلفی کارایی لازم را نداشته است. فرهاد دژپسند وزیر اقتصاد طی مصاحبه ای در این باره گفت: ۹۰ درصد مصوبات هیات مقررات زدایی و تسهیل مجوز های کسب و کار اجرا نمی شود.

همچنین علی فیروزی رئیس مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار وزارت اقتصاد طی مصاحبه دیگری در ۲۵ دی ۱۳۹۸ گفت: در حال حاضر موتور پر قدرت مقررات زایی در کشور وجود دارد که دائم در حال فعالیت است. اما در آن سو نهاد های مختلفی برای خنثی سازی آن فعالیت می کنند. در واقع دو موتور تولید مقررات و مقررات زدایی در کشور فعال است که سرعت آن ها با یکدیگر همخوانی ندارد؛ بنابراین هرچقدر سرعت مقررات زایی را کم کنیم، باز هم تغییر قابل ملاحظه ای نمی بینیم. به گفته فیروزی، با توجه به مسائل مرتبط با تحریم، بررسی ها نشان می دهد بیش از ۴۰۰ بخشنامه برای تجارت فرامرزی در یک سال از سوی چهار دستگاه یعنی بانک مرکزی، وزارت صمت، استاندارد و وزارت بهداشت صادر شده است.

او در ادامه به یکی از آسیب های بزرگ محیط کسب و کار اشاره کرد و گفت: به هم ریختگی و عدم یکپارچگی نظام مجوزدهی کشور بزرگ ترین آسیب فضای کسب و کار بوده که ناشی از قوانین و مقررات تولید شده است. در ایران هرکجا مشکلی ایجاد می شود، مسئولان می خواهند با ابزاری به نام مجوز آن را حل کنند که همین امر موجب ایجاد نظام به هم ریخته مجوزدهی شده است. او با طرح این سوال که وقتی در مورد مجوز ها صحبت می کنیم در مورد چه چیزی حرف می زنیم، گفت: به عنوان مثال مجوز نانوائی ها ۸۰۰ میلیون تومان، مجوز کافه رستوران و آشپزخانه سیار ۶۵۰ میلیون تومان، مجوز دفترخانه اسناد رسمی ۳ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان، مجوز موسسه حقوقی دآوری ۱۴۵ میلیون تومان و مجوز پیشخوان دولت نیز ۱۸۵ میلیون تومان خرید و فروش می شود. به گفته او، قیمت مجوز داروخانه، یک میلیارد و ۹۰۰ میلیون تومان، قیمت مجوز آموزشگاه مراقبت و زیبایی ۱۲۰ میلیون تومان و قیمت مجوز قهوه خانه ۹۵ میلیون تومان است. گزارشی که ارائه شد، نشان می داد در تبلیغات فروش برخی از این مجوزها، درآمد ماهانه نیز ذکر شده است. در تبلیغ مجوز کافه رستوران و آشپزخانه سیار درآمد ماهانه ۵۰ تا ۶۰ میلیون تومان و در تبلیغ فروش نانوائی، این درآمد، ۹۰ میلیون تومان عنوان شده است. در تبلیغات مربوط به واگذاری مجوز دفتر اسناد رسمی، درآمد ماهانه حداقل ۱۰۰ میلیون تومان برآورد شده و در تبلیغ مجوز داروخانه درآمد روزانه ۷ میلیون تومان و درآمد بیمه ماهانه حداقل ۹ میلیون تومان عنوان شده است. به این ترتیب برای داروخانه های غیرشبانه روزی با ۲۶ روز کاری، سود خالص ماهانه حدود ۱۸۲ میلیون تومان است؛ به عبارتی این قیمت ها قیمت یک ورق کاغذ پرینت شده است.

فیروزی در ادامه به مدارک لازم و استعلام هایی که در کشور وجود دارد اشاره کرد و گفت: برای ۱۵۸۲ عنوان مجوز رسمی در کشور، ۱۰ هزار و ۵۹۸ مدرک و استعلام لازم است. اگر فرض کنیم یک ایرانی بخواهد همه مجوز های کشور را یک بار دریافت کند، باید ۱۰ هزار و ۵۹۸ مدرک تهیه کند؛ یعنی به طور میانگین برای هر مجوز به حدود ۷ مدرک نیاز است.

در مورد رفع آخرین مانع مهم یعنی فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی نیز شاید نقش قوه قضائیه پررنگ تر از سایر نهاد ها باشد. البته قوه قضائیه به تنهایی خود نمی تواند از پس این مساله بریاید و نیاز است تا مردم به میدان بیایند و از طریق سوت زنی و گزارش هایی که به قوه قضائیه ارسال می کنند و پیگیری این قوه این فساد ها از سر راه کسب و کار ها برداشته شود.